

ter manus filii sui Hugonis, qui ipsi unctionem et sacrum viaticum ministraverat, animam Deo reddidit. Non minus pia fuit Hugonis mater, quæ post mariti sui excessum, cum sæculum itidem deserere vellet, filii sui consilio, quia tunc rara erant seminarum religiosa monasteria, in privata domo reliquum vitæ suæ in pietatis officii impendit. His parentibus ortus est Hugo, in pagi Valentiniensis loco, cui Castrum nomen est, juxta Isaram sito. Scholis Valentiniæ adhibitus, studiis expletis, cum ab omni contaminatione se immunem servare vellet, ab Hugone Diensi episcopo et sedis apostolicæ legato, in ejus familiam adoptatur, et ad extirpandas simoniæ aliorumque ejus temporis vitiorum tum in clericis, tum in laicis propagines adjutor adhibetur. Interim contigit ab eodem legato concilium Avenione celebrari, ad quod Gratianopolitani canonici, qui præsule destituti erant, pastorem postulaturi conveniunt. His oblatus à legato Hugo, nihil non tentavit ut hanc dignitatem declinaret. Sed tandem eam subire coactus, cum a Guarundo Viennensi archiepiscopo, qui simoniæ insimulatus erat, consecrari nollet, cum legato Romam profectus est, ut a Gregorio papa ordinaretur. Inde pontificis consiliis gravi, quæ vexabatur, tentatione relevatus, et Mathildis comitissæ, quæ ei pastorem baculum et quosdam sacros codices dono dedit, benevolentia honoratus, ad Ecclesiam suam venit, in qua clerum et populum valde incompositum, sacerdotes incontinentes et Simoniacos, laicos usuræ addictos et ecclesiarum invasores invenit, ex negligentia ejus antecessorum episcoporum, qui domus episcopalis substantiam devoraverant. His corruptelis emendandis quantum laboris et sollicitudinis impenderit Hugo, non facile est edicere. Verum, cum forte votis suis fructum non respondere animadvertisset, vitæ quietioris studio, necdum duobus post consecrationem expletis annis, ad Casum Dei secessit: ubi factus monachus, sanctorum, quorum ibidem aderat copia, virorum succensus exemplis, suisque eos vicissim succendens, cunctorum imitatione pariter et veneratione dignum se præbuit. Verum, post unius anni spatium, jussu Gregorii pontificis ad Ecclesiam redire coactus est cum multo senore virtutis ac fervoris; sicque deinceps vitam instituit, ut monachi vitam in episcopatu retineret, viris religiosis suo contubernio adjunctis, quos inter unus fuit vir venerabilis Guillelmus, tunc prior Sancti Laurentii, postea Sancti Theotsfredi abbas. In episcopatu eam modestiam et sensuum, maxime oculorum, castigationem præ se tulit, ut oculos in mulieres nunquam defigeret; eam devotionem, ut excipiendis confessionibus penitentes profusis lacrymis ad compunctionem provocaret.

Juvat ad rerum consequentium illustrationem hoc loco disquirere quo præcise anno Hugo factus et consecratus sit episcopus. Hujus nodi solutio ex duplici capite pendet: ex anno scilicet habiti concilii Avenionensis, in quo electus fuit ad episcopatum; et anno fundatæ Carthusiæ Majoris, quæ anno ejus episcopatus fere sexto facta est. Ad primum quod attinet, Avenionense concilium celebratum fuit post scriptam a Gregorio papa epistolam ad Arelatenses (1) quos ad eligendum sibi episcopum hortatur, qui in prædicto concilio electus fuit, ut et Hugo, ut constat ex Chronico Hugonis Flaviniacensis. Atqui hæc epistola scripta est: Kalendis Martii, indictione II, adeoque anno 1079. Non ergo ante hunc annum aut insequentem utraque electio facta est. Ut vero potius anno 1079 factam existimem, mihi duo persuadent argumenta: unum est, quod pro comperto habeam Carthusiæ fundationem, quæ anno Hugonis episcopatus fere sexto facta est, collocandam esse anno 1084. Alterum est quod Hugo decesserit, teste Guigone, anno 1133, Kalendis Aprilis, ætatis suæ anno ad minus octogesimo (erat autem annorum fere viginti septem quando electus fuit), consecrationis autem suæ ad minus quinquagesimo secundo. Quos calculos si compares, ejus electionem anno 1079, consecrationem incunte anno sequenti factam admittas necesse est.

(1) Greg., Registr. lib. vi, ep. 21.

## VITA S. HUGONIS

AUCTORE

GUIGONE CARTHUSIÆ MAJORIS PRIORI V.

(Vide Patrologiæ tom. CLIII, col. 759, in Guigone.)

## EXCERPTA

E CHARTULARIO ECCLESIAE GRATIANOPOLITANÆ.

(MABILLON, Opera posthuma, t. III, p. 338.)

### I.

*De injuriis quas fecit Guido Viennensis archiepiscopus Ecclesiæ Gratianopolitanæ et ejusdem Ecclesiæ episcopo Hugoni de pago Salmoriacensi.*

Ego Hugo, Gratianopolitanus episcopus, posterorum notitiæ trado qualiter Viennensis archiepiscopus Guido calumniam movit de Salmoriacensi pago

A adversus Gratianopolitanam Ecclesiam præfatum pagum injuste possidere, quoniam juris erat Viennensis Ecclesiæ. Ad quam querimoniam dislinendam Viennam convenimus, sed causa tunc indiscussa diem aliam placito constituimus, in qua die apud Rotmanos iterum convenerunt cum eo Guntardus Valentiniensis et Guido Genevensis, nobiscum

Pontius Belicensis et Landricus Maticconensis episcopi; ubi et scriptis et aliis testimoniis ostendimus quod pagum illum Ecclesia Gratianopolitana per centum annos et eo amplius possedisset. Ex quo vero primum possederit penitus ignorare. Econtra Viennenses objecerunt quod eo tempore in quo Gratianopolitana Ecclesia a paganis desolata erat, ejusdem civitatis episcopo ab archiepiscopo Viennensi ad tempus concessum est. A quibus cum requisissent præfati episcopi si super hac responsione aliqua chartarum monumenta haberent, responsum est nullum exinde scriptum habere, sed solum vulgi rumorem sufficere. At Gratianopolitani canonici postulaverunt ut præsentès episcopi super hoc judicarent utrum nuda et sola Viennensium verba Gratianopolitanam Ecclesiam a possessione tam antiqua excluderent. Sed Viennensis archiepiscopus noluit audire judicium, quoniam eo tempore milites illius terræ ad pacem faciendam conjuratos in manu sua tenebat, quod judicio non potuit opportunitate accepta violenter abstinere, pro qua invasione domino papæ Urbano secundo proclamationem fecimus. Unde Lugdunensi archiepiscopo Hugoni, qui tunc legatus Romanæ Ecclesiæ erat, litteras destinavit. Lugdunensis itaque archiepiscopus, fretus apostolica auctoritate, utrumque nostrum ad tantam diffiniendam apud Barnem ante præsentiam suam ex præcepto domini papæ venire fecit. Qui utrinque audita ratione, plenam investituram Gratianopolitanæ Ecclesiæ, quæ, sicut diximus, violenter ex-

« Urbanus... dilecto fratri et episcopo Hugoni Lugdunensi, etc.

« Sollicitudinis nostræ, » etc. *Vide in Urbano II, Patrologiæ tom. CII.*

Nobis vero per eundem legatum litteras in hunc modum misit :

« Urbanus.. Hugoni Gratianopolitano episcopo, etc.

« Pro negotio tuo, » etc. *Vide ubi supra, sub num. 117.*

Interea Lugdunensis archiepiscopus Hugo apud Æduensem civitatem concilium disposuit celebrare, ubi nos interesse præcepit, paratos ad dirimendam totius concilii judicio querimoniam. Tandem in concilio ad causam nostram ventum est. Ubi post multa verba, ut causam nostram injustam esse Viennensis archiepiscopus comprobaret cum insultatione scripturarum quasi multa vetustate contritam protulit, quæ continebat quod Barnuinus Viennensis archiepiscopus, Isarno Gratianopolitano episcopo ecclesiam Sancti Donati et Salmoriensem pagum concessisset, donec Gratianopolitanæ Ecclesiæ pax a persecutione paganorum qua tunc vastabatur, redderetur. Qua perlecta, a timore quem nobis incusserant, respiravimus, rogantes apostolicum legatum ut chartam illam ipse servaret, quæ sine dubio falsum testimonium dabat, quoniam Barnuinus Viennensis archiepiscopus et Isarnus Gratianopolitanus pontifex non contemporanei fuerunt, sicut ex catalogo Lugdunensi, et ex aliis multis scriptis collegimus. Præterea chartam illam infirmavimus et cassavimus, ex eo quod Alcherius Gratianopolitanus episcopus, antecessor Isarni episcopi, prædictum pagum Salmoriacensem possedisse multis chartarum testimoniis cognoscitur, et ecclesiam Sancti Donati Gratianopolitana Ecclesia non per Barnuinum obtinisset, sed largitione regum, videlicet Bosonis et Lodovici filii sui, quod præceptis eorum regalibus declaratum est. Cognita autem a nobis ipsius scripturæ falsitate, et ejus taliter infirmato, Viennensis archiepiscopus judicium, quod primum quadam importunitate requirebat, suffugere cepit, et charta illa e conspectu concilii et ipsius legati repente sublata, ad præfati privilegii auctoritatem spreto judicio recurrit, quod nihil ei suffragari potuit, quoniam dominus papa illud privilegium per subreptionem sibi extortum litteris suis intimaverat, et causam nostram canonico judicio diffiniendam legato suo commiserat. Et ita hoc refugio qui injustitiam suam defendere moliebatur Viennensis destitutus est. Tentaverunt autem archiepiscopi præsentès et episcopi rogatu apostolici legati, qui concilii turbationem formidabat, pacem inter nos et concordiam reformare; sed quoniam nostra quæ invaserat ex integro nobis restituere noluit, satius intellexit (2) synodale judicium, quam inutilem concordiam recipere. Quod ille plurimum formidans, et quasi imminentem judicii sententiam evadere cupiens, jus Ecclesiæ nobis commissæ sicut cum antecessoribus nostris melius possederat Viennæ consilio canonicorum suorum nobis restituere promisit. Igitur die constituta Viennam veni; sed quod, ipse promiserat, minime implevit. Interea domus

(2) Sic in exemplo nostro.

papa Urbanus Placentiæ disposuit celebrare concilium, ubi Gallicanos episcopos præcepit interesse; qui super tanta injuria querimoniam facturum cum pergerem, Viennensem archiepiscopum in Italiam apud Sanctum Ambrosium reperi, quod ut me ab incepto itinere revocaret hebdomada qua concilium Placentinum papa celebrare disposuerat, consilio Lugdunensis archiepiscopi se obediturum de causa nostra spondit. Hac intentione ab itinere domum regressus, cum Lugdunum venire determinata die præpararem, Viennensis placitum renuntiavit. Et sic ab illo turpiter illesus, dolos ipsius cognoscens, iter quod intermiseram statim arripui, et ultima die concilii summa cum festinatione Placentiam veni, ubi coram papa et universo concilio, violentiam quam nobis Viennensis intulerat, et dolos ejus, et apostolicæ sedis contemptum exposui, et qualiter apostolici legati judicio de investitura nostra obedire noluerat. Quo audito, totius concilii judicio, plenam investituram Salmoriacensis pagi papa nobis reddidit, privilegium quod, sicut supra positum est, per subreptionem Viennensis extorserat, cassavit, et super hoc ei litteras destinavit, quarum exemplum infra scriptum est.

« Urbanus episcopus... Guidoni Viennensi archiepiscopo, etc.

« Necessitati et utilitati, » etc. *Vide ubi supra, sub num. 154.*

Quibus litteris Viennensis noluit obedire, imo litterarum portitorem minis atque conviciis dehonestavit. Unde ad papam sub brevi tempore Mediolanum accedens præsumptionem et contumaciam archiepiscopi Viennensis contra sedem apostolicam ostendi. Apostolicus itaque me ab ipsius subjectione abstraxit, et clericis ac laicis in pago Salmoriacensi commorantibus, ne Viennensi archiepiscopo obedirent interdixit litteris quas hic subiungere curavimus.

« Urbanus, etc., dilectis filiis tam clericis quam laicis in pago Salmoriacensi commorantibus, etc.

Quoniam frater Viennensis, » etc. *Vide in Urbano.*

Contigit inter ea domnum apostolicum Gallicanam Ecclesiam visitare, qui Valentiam ad dedicandam majorem ecclesiam veniens, ibique Viennensem archiepiscopum allocutus, ad dirimendam litem quæ inter nos erat apud Rotmanos utrumque presentiam suam die constituta adesse præcepit. Cumque juxta præceptum ipsius, antiquis chartarum testimoniis onustus, episcoporum et clericorum laicorum quoque consilio sufficienter munitus, illuc adventassem, archiepiscopus Viennensis, spiritu superbæ afflatus, arcem loci et munitionem cum armatis occupavit militibus, ut si quid contra voluntatem suam papa loqueretur, ipse apud se in sua potestate permaneret. Et ideo papa suo etiam jure, abbatia videlicet Romanensi taliter exspoliatus, cau-

sam nostram diffinire non potuit. Ego autem, injuriæ propriæ non immemor, in Arvernensi concilio, quod papa eodem anno celebravit, querimoniam nostram adversus archiepiscopum jam diu agitatam papæ et universo conventui repræsentare curavi. Apostolicus vero injuriæ nostræ et labori compatiens, Salmoriacensem pagum Gratianopolitanæ Ecclesiæ ex integro restituit, et me et Gratianopolitanam Ecclesiam ab ipsius obedientia subtraxit, quandiu super hac restitutione apostolico præcepto obedire contemneret, et exinde comiti et parochianis nostris litteras hujusmodi delegavit.

« Urbanus episcopus.... Guigoni comiti, clero et populo Gratianopolitano, etc.

« Querelam venerabilis, » etc. *Vide ubi supra.*

Guigo quidem comes, apostolicis litteris excitatus, archiepiscopum adire, et apud eum minis ac precibus effecit quatenus Salmoriacensem pagum, secundum præceptum apostolici nobis et Gratianopolitanæ Ecclesiæ restitueret. Cui restitutioni apud Capellam arearum interfuerunt Gualterius Albanensis, et Leodegarius Vivariensis episcopi, Viennensis Ecclesiæ, et Gratianopolitanæ canonici, Guigo prædictus comes, necnon et principes ipsius terræ; quam investituram, quoniam corporis infirmitas fere per biennium in Apulia me detinuit, archiepiscopus iterum præsumpsit invadere. Quod postquam per legatum nostrum papæ nuntiatum est, litteris suis legatum suum Lugdunensem archiepiscopum commonuit ut ab injuria Gratianopolitanæ Ecclesiæ et nostræ archiepiscopum Viennensem auctoritate apostolica omnino coerceret, quarum litterarum exemplum infra subpositi.

« Urbanus episcopus.... Hugoni apostolicæ sedis vicario, etc.

« Quam arroganter, » etc. *Vide ubi supra, sub num. 225.*

Innotuit eodem tempore, divina nobis favente clementia, chartam illam quam in Augustodunensi concilio archiepiscopus Viennensium adversum nos de Salmoriacensi pago protulerat, certioribus indiciis falsam esse, ille enim cui scriptor ejusdem chartæ infirmitate detentus confessus fuerat, nobis patefecit, quem scriptorem nomine Sigibodum, Sancti Ragnaberti monachum, per amicos nostros ejusdem cœnobii monachos evocatum apud monasterium quod Granarium dicitur, ante altare beatæ Mariæ sub invocatione divinæ præsentiae excommunicationem intentando adjuravi.

*Finita tandem est controversia, diviso communi partium consensu in duas æquales partes pago Salmoriacensi, quarum una archiepiscopo Viennensi, altera Gratianopolitano episcopo cessit, quod Lugduni iv Kalendarum Februarii factum est anno 1107, in præsentia multorum antistitum, confirmatumque est paulo post à Pascali II, cujus ea de re bulla ex chartario Gratianopolitano edita est post Theodori Penitentialis tomo II, pag. 556 (Patrologiæ t. CLXIII).*